

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 2. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 103/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 12. panta 12.¹ un 12.² daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 107. pantam un spēkā neesošu no [datums].

2. Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 12. panta 12.¹ un 12.² daļa nosaka:

“(12.¹) Pensionāra neapliekamais minimums tiek piemērots dalīti, ja maksātājs (pensijas saņēmējs) ir iesniedzis grāmatiņu darba devējam (citam ienākuma izmaksātājam). Šajā gadījumā uz attiecīgo kalendāra mēnesi attiecināmo pensionāra neapliekamā minimuma daļu (vienu divpadsmito no šā panta piektajā daļā noteiktā pensionāra neapliekamā minimuma) atkarībā no grāmatiņas

iesniegšanas datuma vienādās daļās (vienu divdesmit ceturto no šā panta piektajā daļā noteiktā pensionāra neapliekamā minimuma) piemēro pensijas izmaksātājs un darba devējs (cita ienākuma izmaksātājs) šādā kārtībā:

1) sākot ar grāmatiņas iesniegšanas mēnesim sekojošā nākamā kalendāra mēneša pirmo datumu, ja grāmatiņa iesniegta līdz kalendāra mēneša 15. datumam;

2) sākot ar grāmatiņas iesniegšanas mēnesim sekojošā aiznākamā kalendāra mēneša pirmo datumu, ja grāmatiņa iesniegta pēc kalendāra mēneša 15. datuma.

(12.²) Ja maksātājs vēlas atteikties no pensionāra neapliekamā minimuma dalītas piemērošanas, viņš veic izmaiņas Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmā, izņemot grāmatiņu no galvenās ienākumu gūšanas vietas. Ja maksātājs pārtrauc darba attiecības un dalīti ir piemērojis pensionāra neapliekamo minimumu, Valsts ieņēmumu dienests nodrošina grāmatiņas iesniegšanas vietas maiņu saskaņā ar šā panta divpadsmito daļu. Pensijas izmaksātājs atsāk piemērot šā panta piektajā daļā noteikto pensionāra neapliekamo minimumu šā panta 12.¹ daļas 1. un 2. punktā noteiktajā kārtībā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzējs jau iepriekš ir vērsies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 89., 91. un 107. pantam (ieteikums Nr. 70/2025).

Satversmes tiesas kolēģija, izskatot pieteikumu Nr. 70/2025, pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, jo Pieteikuma iesniedzējs nebija norādījis pieteikuma juridisko pamatojumu. Proti, pieteikumā Nr. 70/2025 nebija norādīts, kādas papildu tiesības vai pienākumi izriet no Satversmes 89. panta, pieteikumā bez atbilstoša juridiskā pamatojuma bija norādīts, ka apstrīdētās normas vienlaikus neatbilst gan Satversmes 91. pantā norādītajam tiesiskās vienlīdzības, gan arī diskriminācijas aizlieguma principam, kā arī pieteikumā nebija sniegts juridiskais pamatojums tam, kāpēc valstij izrietētu pozitīvs pienākums no Satversmes 107. panta.

Līdz ar to kolēģijai, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis arī atšķirīgus aprēķinus salīdzinājumā ar iepriekš norādītajiem, kā arī papildus norādījis viedokli par apstrīdēto normu piemērošanu un tās ietekmi uz dažādiem nodokļu maksātājiem.

Līdz ar to pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna ir jāpārbauda tā atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzēja Satversmē ietvertās pamattiesības.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētas pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētās normas pārkāpj Satversmes 89. pantu un 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu un aizskar Satversmes 107. pantā ietvertās tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu.

7.1. Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

Ja tiek lūgts izvērtēt tiesību normas atbilstību šim Satversmes pantam, tad pieteikumā ir jāpamato, kādas papildu tiesības vai saistības, kas neietilpst Satversmes pamattiesību normu saturā, attiecībā uz konkrēto situāciju izriet no Satversmes 89. panta. Pieteikumā šāds pamatojums nav ietverts.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 89. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7.2. Satversmes 91. panta pirmais teikums noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās

normas viņam kā strādājošam vecuma pensijas saņēmējam rada nelabvēlīgākas tiesiskās sekas, nekā darba ņēmējiem, kuri nav vecuma pensijas saņēmēji, un tādējādi pārkāpj Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietverto tiesiskās vienlīdzības principu.

Satversmes tiesas kolēģija norāda, ka apstrīdēto normu piemērošanas rezultātu ietekmē arī citas nodokļu tiesību normas. Piemēram, Pieteikuma iesniedzējam kā vecuma pensijas saņēmējam tiek piemērots kopējais neapliekamais minimums 12 000 *euro* gadā, nevis 570 *euro* mēnesī, kā tas tiek piemērots ir citiem nodarbinātajiem (*likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 12. panta pirmā un piektā daļa*). Tāpat Pieteikuma iesniedzējam ir iespēja pašam izvēlēties, vai sadalīt šo neapliekamo minimumu starp pensiju un algu, vai arī to nedarīt (*apstrīdētās normas un likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" pārejas noteikumu 201. punkts*). Kā arī pat tad, ja Pieteikuma iesniedzējs izvēlas nesadalīt piemēroto neapliekamo minimumu, pārmaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli iespējams atgūt, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju (*likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 15. panta piecpadsmitā daļa un 30. panta 3. punkts*). Pieteikumā nav norādīts, vai, ņemot vērā minēto, apstrīdētās normas Pieteikuma iesniedzējam tiešām rada nelabvēlīgākas tiesiskās sekas, nekā citiem darba ņēmējiem. Tādējādi no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka tieši apstrīdētās normas, nevis kādas citas tiesību normas vai Pieteikuma iesniedzēja izvēle to piemērošanā, rada atšķirīgu attieksmi pret viņu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

7.3. Satversmes 107. pants noteic ikviena darbinieka tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kā arī tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 107. pantā ir noteikts pamattiesību apjoms nodarbinātības jomā, kas precizēts normatīvajos aktos un ir attiecināms uz ikvienu personu, kura strādā algotu darbu (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 2. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-07-01 15.punktu*).

Apstrīdētās normas ietilpst nodokļu tiesību jomā, tās regulē neapliekamā minimuma piemērošanu, bet pašas par sevi nenoteic Pieteikuma iesniedzēja atalgojumu. Pieteikumā nav pamatots tas, kā tieši apstrīdētās normas skar Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 107. pantā ietvertās pamattiesības, bet nevis kādas citas pamattiesības, piemēram, tiesības uz īpašumu. Tādējādi nav gūstams apstiprinājums, ka starp pieteikumā norādīto Satversmes 107. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu un apstrīdētajām normām pastāv tieša saikne.

Līdz ar to pieteikums arī par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 107. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (ieteikums Nr. 103/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa